Eiropas Savienības
Oficiālais Vēstnesis

LV
C sērija

C/2025/5144

28.10.2025.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums

Skats uz ES un Apvienotās Karalistes attiecību nākotni: TSN pārskatīšana 2026. gadā no pilsoniskās sabiedrības perspektīvas

(pašiniciatīvas atzinums)

(C/2025/5144)

Ziņotāja: ***Tanja BUZEK***

Līdzziņotājs: ***Peter BYRNE***

Padomnieki	Elena CRASTA (ziņotājai) Jonathan PEEL (līdzziņotājam)
Pilnsapulces lēmums	23.1.2025.
Juridiskais pamats	Reglamenta 52. panta 2. punkts
Atbildīgā specializēta nodaļa	Ārējo attiecību specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	12.6.2025.
Pieņemts plenārsesijā	16.7.2025.
Plenārsesija Nr.	598
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	147/0/2

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. **ES un Apvienotās Karalistes īpašās attiecības** nelīdzinās nevienām citām attiecībām ar pārējiem tirdzniecības un politiskajiem partneriem. Līdzīgi domājošas, ar kopīgām interesēm, vērtībām un perspektīvām, ģeogrāfiskā tuvuma dēļ nolemtas būt tirdzniecības partneres un savstarpēji saistītas ar ciešām pilsoniskās sabiedrības saitēm. Tas tiek bieži aizmirsts, taču visās lielajās Eiropas organizācijās, kas pārstāv uzņēmumus, arodbiedrības, patērētājus un sociālās, jaunatnes vai vides intereses, joprojām ir biedri no Apvienotās Karalistes.

1.2. **Ir radies pietiekams impulss padziļināt un uzlabot ES un Apvienotās Karalistes partnerību**, it īpaši jaunās ģeopolitiskās situācijas diktēto prasību dēļ. Tirdzniecības un sadarbības nolīguma (TSN) pārskatīšana 2026. gadā apvienojumā ar politisko "pārjaunošanu" pēc maijā notikušā ES un Apvienotās Karalistes samita var būt nozīmīgs solis attiecību attīstībā pēc *Brexit*. Par mērķi jāizvirza stabila, paredzama un sadarbīga partnerība neatkarīgi no valdošā politiskā vairākuma.

1.3. No ES un Apvienotās Karalistes samita un TSN pārskatīšanas **tagad jāpanāk jūtami uzlabojumi un iespējas visiem**. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē no samita izrietošās jaunās iespējas, it īpaši attiecībā uz tirdzniecības un zivsaimniecības noteikumu un standartu dinamisku saskaņošanu, noteiktību un prognozējamību, kā arī atkalpievienošanos programmai "*Erasmus+*" un izredzes nākotnē izveidot jauniešu pieredzes programmu. Šim atzinumam būtu jākalpo par kompasu, pēc kura ES un Apvienotās Karalistes institucionālie dalībnieki varētu vadīties, izstrādājot kopīgu ceļvedi turpmākajai darba programmai.

1.4. **Pārskatīšanā un turpmākajā darbā būtu jāiekļauj ES un Apvienotās Karalistes vietējo konsultantu grupas (VKG)**, jo tās abās pusēs var dot būtisku ieguldījumu. Puses koncentrējas uz tirdzniecības nolīguma īstenošanu, savukārt mēs, proti, pilsoniskā sabiedrība jeb uzņēmēji, darba ņēmēji, patērētāji un iedzīvotāji, izjūtam tā ietekmi savā ikdienā. EESK arī aicina līdztekus vadītāju sanāksmei sarīkot īpašu ES un Apvienotās Karalistes sociālā dialoga samitu lai apspriedēs iesaistītu sociālos partnerus.

1.5. **Ciešāka regulatīvā sadarbība ar tarifiem nesaistītu šķēršļu jomā** paver vislielāko izdevību uzlabot divpusējās tirdzniecības attiecības. Jo tuvākas būs abas regulatīvās sistēmas, jo mazāk nesaskaņu, un no tā ievērojami iegūs visi. Ņemot vērā plašos tirdzniecības ieguvums, mēs atzinīgi vērtējam sarunas par ES un Apvienotās Karalistes nolīgumu par sanitārajiem un fitosanitārajiem (SFS) pasākumiem un norādām, cik svarīgi ir ievērot piesardzības principu, kas ir viena no ES pamatvērtībām. Sadarbības programmā būtu jāietver patērētāju tiesību piemērošana, un tirgus uzraudzības iestādēm būtu jādod iespēja kopīgi aizsargāt patērētājus; īpaši izveidotai atšķirību vērtēšanas nodaļai sadarbībā ar ieinteresētajām personām būtu jāuzrauga atšķirības, un kopīgs ES un Apvienotās Karalistes portāls varētu nodrošināt – it īpaši MVU – piekļuvi atjauninātai regulatīvajai informācijai un skaidrākiem norādījumiem abās jurisdikcijās.

1.6. **Savstarpējās atzīšanas programmas pilnveide** samazinātu robežpārbaudes un uzlabotu divpusējās tirdzniecības plūsmas, kas savukārt labvēlīgi ietekmētu izaugsmi un darbvietu radīšanu. Paplašināts vienošanos klāsts būtu jāattiecina uz profesionālajām kvalifikācijām, ķīmiskajiem standartiem un atbilstības novērtēšanas deklarācijām. Tās samazinātu tirdzniecības izmaksas un sekmētu ciešu regulējuma saskaņošanu. Divkāršās prasības attiecībā uz robežšķērsošanu būtu pēc iespējas jāracionalizē, lai nepalielinātu sastrēgumus un līdz minimumam samazinātu iespējamos traucējumus.

1.7. **Vislielākais potenciāls** attīstīt ES un Apvienotās Karalistes attiecības pēc *Brexit* **piemīt pakalpojumu tirdzniecībai**. Jo ciešāk tiek saskaņots jaunais tiesiskais regulējums, ar ko atvieglo pārrobežu pakalpojumu sniegšanu, jo vairāk pieaug potenciāls palielināt piekļuvi tirgum. Mēs mudinām rīkoties, lai risinātu mobilitātes problēmjautājumus, it īpaši reformēt Apvienotās Karalistes vīzu sponsorēšanas shēmu, lai palielinātu mobilitāti un godīgu konkurenci starp ES un Apvienotās Karalistes pakalpojumu sniedzējiem. Turpmākajās sarunās par mobilitāti jāiestājas par savstarpējiem augstiem darba tiesību standartiem un jāveicina augšupejoša sacensība.

1.8. Svarīgai pušu prioritātei arī turpmāk jābūt **noteikumu stingrības nemazināšanas un vienlīdzīgu konkurences apstākļu klauzulu saglabāšanai.** Vietējām konsultantu grupām netraucēti jāturpina atbilstības uzraudzība. Lai panāktu progresu virzībā uz šo mērķi, jānotiek regulāram dialogam, apmaiņai un sadarbībai attiecībā uz uzlabojumiem darba ņēmēju un vides tiesību jomā apvienojumā ar efektīvu izpildi. Lai stiprinātu sociālo dialogu, EESK mudina izpētīt, kā atvieglot Apvienotās Karalistes darba ņēmēju dalību Eiropas Darbinieku padomēs.

1.9. **Klimatrīcības un aktīvas rūpniecības politikas jomā ciešāk jāsaskaņo regulējums un rīcībpolitikas**. EESK atzinīgi vērtē abu pušu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu (ETS) savstarpēju savienošanu un iesaka sadarboties, lai nodrošinātu investīcijas, kas vajadzīgas pārejai uz tīru enerģiju un rūpniecību.

1.10. **Nākotnes prasībām atbilstošā TSN jāiekļauj jaunatnes perspektīva**, pakāpeniski likvidējot šķēršļus, kas liedz izmantot jaunas iespējas. *Brexit* nedrīkst kļūt par jaunu "Berlīnes mūri" nākamajām paaudzēm. Abu pušu jaunieši ir stingri iestājušies par Apvienotās Karalistes atkalpievienošanos programmai "*Erasmus+*", kas atbalsta arī profesionālo izglītību un māceklību. Šādai māceklībai jāatbilst augstas kvalitātes kritērijiem ar pienācīgiem noteikumiem un jāsniedz labums visiem jauniešiem un gados jauniem darba ņēmējiem, nevis tikai dažām nozarēm.

1.11. **Ziemeļīrijas unikālā statusa un tirdzniecības nosacījumu saglabāšana**. EESK uzsver 1998. gada Belfāstas nolīguma ("Lielās piektdienas vienošanās") ārkārtīgi nozīmīgo lomu, proti, nodrošināt, ka vardarbība neatgriežas. Komiteja atzinīgi vērtē progresu, kas panākts ar 2023. gada Vindzoras regulējumu, un mudina, veicot pārskatīšanu, nemazināt Ziemeļīrijas tiesības.

1.12. **Mērķis ir vērienīga pārskatīšana, nevis tikai formāls pienākums.** EESK mudina puses noslēgt vienu vai vairākus visaptverošus abpusēji izdevīgus nolīgumus, koncentrējoties uz nepabeigto noteikumu izstrādi TSN pielikumos minētajās jomās. Jebkādiem papildu nolīgumiem jāiekļaujas vispārējā TSN principu struktūrā un jāatbilst vienlīdzīgu konkurences apstākļu nodrošināšanas saistībām, kā arī VKG veiktās uzraudzības tvērumam.

2. Pašiniciatīvas atzinuma priekšvēsture

2.1. Ar Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu ir noteikts pašreizējais tiesiskais regulējums divpusējām tirdzniecības attiecībām starp ES un Apvienoto Karalisti un unikāls statuss Ziemeļīrijai. Neraugoties uz *Brexit*, Apvienotā Karaliste joprojām ir potenciāls partneris dažādās jomās, tostarp vides, klimata pārmaiņu, jauniešu apmaiņas, patērētāju interešu un ārējās drošības un aizsardzības jomā.

2.2. ES un Apvienotās Karalistes unikālās attiecības pastāv arī pateicoties vēl joprojām spēcīgajām pilsoniskās sabiedrības saitēm. ES un Apvienotās Karalistes koordinācijas komiteja ir palīdzējusi EESK arī pēc *Brexit* uzturēt attiecības ar Apvienotās Karalistes pilsonisko sabiedrību un ieguldīt jaunu attiecību veidošanā, un šajos centienos palīdz darbs pēc mūsu attiecīgo atzinumu pieņemšanas. Ar TSN Eiropas Savienībā un Apvienotajā Karalistē tika izveidotas divas pilsoniskās sabiedrības struktūras – vietējo konsultantu grupas, kas uzrauga nolīguma īstenošanu.

2.3. Komisijas priekšsēdētājas Urzulas fon der Leienas politiskajās pamatnostādnēs 2024.–2029. gadam ir skaidri pausta apņēmība stiprināt attiecības ar Apvienoto Karalisti kopīgu interešu jautājumos, piemēram, enerģētikas, drošības, noturības un tiešu personisku kontaktu jomā. 2026. gadā plānotā, juridiski noteiktā TSN pārskatīšana (pēc pieciem gadiem) aprobežojas ar pašreizējo noteikumu īstenošanas novērtējumu, taču nedrīkstētu pastāvēt ierobežojumi nolīguma uzlabošanai fundamentālā līmenī. Pirmajā ES un Apvienotās Karalistes samitā, kas notika 2025. gada 19. maijā, pēc sarežģītiem gadiem tika uzsvērts jauna stratēģiskā satvara potenciāls.

2.4. Raugoties nākotnē, šā pašiniciatīvas atzinuma galvenais mērķis ir norādīt uz lielākajām problēmām, ar kurām saskaras uzņēmumi, darba ņēmēji, patērētāji un iedzīvotāji, un uz jomām, kurās attiecības jāuzlabo, piemēram, ES un Apvienotās Karalistes sadarbība regulējuma jautājumos. Tam būtu arī jākalpo par kompasu, pēc kura ES un Apvienotās Karalistes institucionālie dalībnieki varētu vadīties, izstrādājot kopīgu ceļvedi, kas būtu darba turpinājums pēc 2025. gada maija samita.

3. **ES un Apvienotās Karalistes tirdzniecības attiecības pēc *Brexit***

3.1. ES un Apvienotās Karalistes tirdzniecības attiecības abām pusēm joprojām ir ļoti nozīmīgas, jo tās ir otrās apjomīgākās tirdzniecības attiecības pasaulē. Tirgus tuvuma nozīmi vēl skaidrāk apliecina tas, ka Apvienotās Karalistes tirdzniecība ar Vāciju, Nīderlandi, Franciju un Īriju joprojām aptver vairāk preču un pakalpojumu nekā ar ASV un Ķīnu kopā ([1]). Tomēr gaidāms, ka *Brexit* dēļ Apvienotās Karalistes muitas savienības tirdzniecības intensitāte ar Eiropas Savienību samazināsies par 15 % ([2]).

3.2. ES gūst labumu no sava integrētā vienotā tirgus, ko papildina preferenciālās tirdzniecības nolīgumu tīkls ar dažādām valstīm, kurš nodrošina piekļuvi pievilcīgam tirgum ar 448 miljoniem cilvēku. Apvienotā Karaliste ir centusies noslēgt jaunus tirdzniecības nolīgumus ārpus ES (ar Indiju, Jaunzēlandi) un pievienojusies Klusā okeāna valstu partnerības nolīgumam (*Comprehensive and Progressive Agreement for the Trans-Pacific Partnership – CPTPP*); tomēr tai ir grūtības replicēt ES preferenciālo nolīgumu apjomu, jo tirgus ar 68 miljoniem cilvēku ārpus ES muitas savienības ir mazāk pievilcīgs. Tādējādi ES tirdzniecības alternatīvas ir izdevīgākas.

3.3. Globālā tirdzniecība pārstrukturējas pēc ģeopolitiskiem parametriem, un tādas ekonomikas kā Ķīna un ASV maina tirdzniecības modeļus, vairo nenoteiktību un rada izaicinājumus uz noteikumiem balstītai kārtībai. ES un Apvienotajai Karalistei jātiek galā ar šīm pārmaiņām un būtu jāatzīst, ka pirms *Brexit* abas bija spēcīgāka tirdzniecības struktūra un ka ciešāka saskaņošana tirdzniecības jomā būtu izdevīga abām pusēm.

3.4. Tagad ES un Apvienotās Karalistes tirdzniecību reglamentē TSN, saglabājot beztarifu un bezkvotu apmaiņu, taču bez priekšrocībām, ko sniedz dalība Eiropas Savienībā. Abas puses piemēro instrumentus, kuri pārkārto preču apriti un cilvēku pārvietošanos pāri robežām, un gaidāms, ka tam būs ievērojama operatīva un ekonomiska ietekme. Apvienotā Karaliste ir ieviesusi robežšķērsošanas operatīvo modeli (*Border Target Operating Model – BTOM*), kas ietver uz risku balstītas importēto preču kontroles. ES ir sagatavojusi ieceļošanas/izceļošanas sistēmu (IIS) trešo valstu valstspiederīgajiem, un Apvienotā Karaliste – savu ekvivalentu elektroniskās ceļošanas atļaujas (*Electronic Travel Authorisation – ETA*) veidā.

3.5. Dubultās prasības, kas saistītas ar IIS un *ETA*, slēpj risku, ka svarīgās ES un Apvienotās Karalistes robežšķērsošanas vietās – gan dzelzceļa stacijās, gan ostās – palielināsies sastrēgumi. Šādas prasības arī attālina puses no kopīgu iezīmju sistēmas un pievieno attiecībām jaunus šķēršļus.

3.6. TSN pārskatīšana būtu jāpapildina ar abām pusēm viegli pieejamu izmaksu un ieguvumu analīzi, lai tās ideālā gadījumā kopīgi iesaistītos un varētu pamatot politiskos argumentus ar analīzi par ieguvumiem, ko dotu paralēlas alternatīvas īstenošana. Papildus sarunu garantijām jāparāda, kāds būtu abu pušu tiešais ekonomiskais – un ilgtermiņā pilsoniskais – ieguvums.

([1]) https://www.gov.uk/government/statistics/trade-and-investment-core-statistics-book/trade-and-investment-core-statistics-book.

([2]) Plašāku informāciju skatīt šā atzinuma pielikumā: https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/2025-05/Annex-to-REX-600-Opinion.pdf.

4. **Stratēģiskās partnerības pielāgošana**

4.1. Pašreizējais impulss ir pietiekams, lai pielāgotu un atjaunotu divpusējās attiecības, it īpaši nolūkā racionalizēt tirdzniecības attiecības, nodrošināt vērienīgu drošības paktu, atrisināt aktuālos jautājumus par pilsoņa tiesībām un panākt ciešāku sadarbību citās jomās.

4.2. Pēc 2024. gada vēlēšanām Apvienotā Karaliste ir aicinājusi veikt "pārjaunošanu" un ar ES kopīgi vienojusies stiprināt sadarbību tādās jomās kā ekonomika, enerģētika, drošība un noturība. Pirmais divpusējais ES un Apvienotās Karalistes samits 19. maijā Londonā ir nozīmīgs solis attiecību attīstībā pēc *Brexit* un ceļā uz skaidru stratēģiskās sadarbības satvaru. Šī norise apvienojumā ar TSN pārskatīšanu 2026. gadā un jaunām ģeopolitiskajām vajadzībām paver iespēju padziļināt un izvērst ES un Apvienotās Karalistes partnerību. Ņemot vērā dažu turpmāko lēmumu ietekmi uz darba vidi, EESK iesaka līdztekus vadītāju sanāksmei sasaukt īpašu ES un Apvienotās Karalistes sociālā dialoga samitu, lai garantētu, ka apspriedēs tiek iesaistīti arī sociālie partneri.

4.3. Tā kā TSN nodrošina plašas beztarifu tirdzniecības iespējas starp ES un Apvienoto Karalisti, pastiprināta sadarbība ar tarifiem nesaistītu šķēršļu jomā paver vislielāko izdevību uzlabot divpusējās tirdzniecības attiecības. Tagad, kad tūlītējie izstāšanās izraisītie satricinājumi ir pārvarēti, ir iemesls pragmatiski saskaņot tādas intereses, kas vērstas uz abpusēju ekonomisko labumu un kopīgām ģeopolitiskajām prioritātēm. Lai gan abas puses ir stingri pieturējušās pie galvenajiem principiem (suverenitāte attiecībā uz Apvienoto Karalisti, vienotā tirgus integritāte Eiropas Savienībā un kopumā vienlīdzīgu konkurences apstākļu saglabāšana), pašreizējā nolīguma izmaiņās būs jāatspoguļo atjaunots sadarbības gars.

4.4. TSN ietver visnovatoriskākās darba un vides klauzulas, kādas ES savos tirdzniecības nolīgumos jebkad ir apspriedusi: noteikumu stingrības nemazināšanas un vienlīdzīgu konkurences apstākļu klauzulas. Vietējās konsultantu grupas šajos jautājumos ieņem īpašu vietu. EESK aicina uzturēt abpusējus augstus standartus attiecībā uz darba ņēmēju un vides tiesībām Apvienotajā Karalistē un Eiropas Savienībā un mudina, pamatojoties uz minētajām klauzulām, veicināt augšupejošu sacensību. Jo tuvākas būs abas regulatīvās sistēmas, jo mazāk nesaskaņu; tas visiem radīs ievērojamus ieguvumus, un mazināsies TSN ietvaros sāktas tiesvedības risks.

4.5. Atjaunināts TSN varētu sniegt abām pusēm jūtamus politiskos ieguvumus. Attiecībā uz ES tas saglabātu vienotā tirgus pamatā esošos noteikumus un stiprinātu tās ārējās tirdzniecības politikas uzticamību. Attiecībā uz Apvienoto Karalisti nolīgums ļautu uzlabot piekļuvi tirgum un samazināt tirdzniecības saspīlējumus. Abas puses gūtu labumu no lielākas prognozējamības, ekonomikas stabilitātes un uzlabotas spējas risināt kopīgas problēmas – gan pētniecības, gan drošības, gan klimata politikas jomā. TSN pamatprincipus un stabilitāti nedrīkst apdraudēt abu pušu attiecības ar citiem nozīmīgiem tirdzniecības partneriem, piemēram, ASV.

4.6. Kopš *Brexit* referenduma un izstāšanās līguma un TSN noslēgšanas ģeopolitiskā vide ir krasi mainījusies. Tas nozīmē, ka visiem mūsu iedzīvotājiem kritiski svarīga ir optimāla ES un Apvienotās Karalistes sadarbība un pēc iespējas lielāka savstarpējā saskaņotība.

4.7. TSN pārskatīšana paver izdevību panākt nobriedušu politisku risinājumu – tādu, kas atzīst konstruktīvu centienu vērtību, neprasot pilnīgu politisko integrāciju. Globālā kontekstā, kuru veido ekonomiskā nenoteiktība, karš Eiropas kontinentā un augošā ģeopolitiskā spriedze, pārskatīts Tirdzniecības un sadarbības nolīgums signalizētu, ka Apvienotā Karaliste un ES joprojām ir apņēmības pilnas sadarboties savstarpēju interešu jomās.

4.8. TSN pārskatīšanā nedrīkst ignorēt organizētas pilsoniskās sabiedrības viedokli, jo mēs esam tie, kas var norādīt, kuros praktiskajos aspektos TSN ir cietis neveiksmi vai ir jāuzlabo. Ciešāka pilsoniskās sabiedrības iesaiste gan visā šajā procesā, gan pēc tā var palīdzēt ES un Apvienotās Karalistes turpmākās attiecības veidot mazāk politizētas. EESK uzskata, ka ar Tirdzniecības un sadarbības nolīgumu izveidotās VKG pilda svarīgu funkciju, lai nodrošinātu darba ņēmēju, uzņēmumu un pilsoniskās sabiedrības interešu līdzsvarotu pārstāvību.

5. **Īpašas piezīmes**

Preču tirdzniecība

5.1. Uzņēmumiem ir jāspēj ātri iziet muitas pārbaudes bez liekas birokrātijas.

5.2. Tarifi un kvotas. TSN nodrošina beztarifu un bezkvotu tirdzniecību starp ES un Apvienoto Karalisti, ja preces atbilst saskaņotajiem izcelsmes noteikumiem un citām administratīvajām prasībām, kas tika ieviestas tāpēc, ka Apvienotā Karaliste vairs nav daļa no ES iekšējā tirgus. Ir ārkārtīgi svarīgi jebkurā pārskatītā nolīgumā mazināt nesaskaņas šo administratīvo prasību īstenošanā, ar nosacījumu, ka Apvienotā Karaliste ir pietiekami pieskaņojusi regulējumu, lai ES un Apvienotās Karalistes tirdzniecība būtu pēc iespējas netraucēta.

5.3. Ar tarifiem nesaistīti šķēršļi. Neraugoties uz tarifu neesamību, divpusējās tirdzniecības plūsmas ir ievērojami samazinājušās ar tarifiem nesaistītu šķēršļu (piemēram, muitas pārbaužu) un regulējuma atšķirību dēļ. Jo vairāk Apvienotā Karaliste un ES savstarpēji tuvina savus regulatīvos režīmus, jo lielāks ir potenciāls būtiski samazināt šos ar tarifiem nesaistītos šķēršļus.

5.4. Atbilstības novērtēšana. Savstarpējās atzīšanas trūkums starp abām sistēmām vēl vairāk sarežģī atbilstības deklarēšanu. Vienošanās šajā jomā ļautu izvairīties no nevajadzīgas atkārtotas pārbaudes visiem saskaņā ar ES standartiem sertificētajiem produktiem, kas ienāk Apvienotās Karalistes tirgū, tādējādi samazinot atbilstības nodrošināšanas izmaksas.

Pakalpojumu tirdzniecība

5.5. Vislielākais potenciāls attīstīt ES un Apvienotās Karalistes attiecības pēc *Brexit* piemīt pakalpojumu tirdzniecībai.

5.6. Piekļuve tirgum. Attiecībā uz pakalpojumiem TSN nenodrošina tādu pašu piekļuves līmeni kā precēm. Atļauju piešķiršanas tiesību zaudēšana ir īpaši ietekmējusi finanšu pakalpojumu nozari, tāpēc ir vajadzīgs jauns tiesiskais regulējums, lai atvieglotu pārrobežu pakalpojumus. Arī šajā jomā, jo vairāk tiek saskaņots šāds regulējums, jo vairāk pieaug potenciāls palielināt piekļuvi tirgum.

5.7. E-tirdzniecība. Apvienotajā Karalistē šobrīd spēkā esošās PVN reģistrācijas robežvērtības ir ar tarifiem nesaistīts šķērslis, kas apgrūtina ES MVU iespējas, izmantojot e-tirdzniecību, pārdot tieši Apvienotās Karalistes patērētājiem.

5.8. Profesionālās kvalifikācijas. Kvalifikācijas vairs netiek automātiski savstarpēji atzītas, un tas rada šķēršļus speciālistiem, kuri vēlas strādāt Eiropas Savienībā vai attiecīgi Apvienotajā Karalistē. Pārskatot jebkurus nolīgumus, šis jautājums ir jārisina prioritārā kārtā.

5.9. Finanšu pakalpojumi. Ar 2023. gada saprašanās memorandu tika izveidots satvars strukturētai regulatīvajai sadarbībai finanšu pakalpojumu sektorā, kas pašlaik neietilpst TSN darbības jomā. Šī iespēja stiprināt sadarbību netiek pilnībā izmantota. Sadarbība būtu jāpastiprina, it īpaši apdrošināšanas nozarē.

5.10. Pakalpojumu sniedzēju mobilitāte. Darba devējiem paredzētā pašreizējā Apvienotās Karalistes vīzu sponsorēšanas shēma palielina izmaksas Apvienotajā Karalistē bāzētiem uzņēmumiem, kuri vēlas slēgt līgumus ar ES pakalpojumu sniedzējiem. Mēs mudinām veikt reformas, lai nodrošinātu lielāku mobilitāti un godīgu konkurenci starp ES un Apvienotās Karalistes pakalpojumu sniedzējiem.

5.11. Transporta pakalpojumi. Jauno robežpārvaldības instrumentu operatīvā ietekme atkarībā no transporta veida var atšķirties, taču ES un Apvienotās Karalistes robežšķērsošanas vietas un jūras ostas ir īpaši neaizsargātas pret pasažieru sastrēgumiem un darbības problēmām. Ar masveidīgām pasažieru un pārvadātāju izpratnes veicināšanas kampaņām, testēšanu un elastīguma pasākumiem, kā arī personāla apmācību un personāla resursiem jānodrošina gatavība jauniem instrumentiem.

Sadarbība regulējuma un standartu jautājumos

5.12. Tā kā TSN nodrošina plašas beztarifu tirdzniecības iespējas starp ES un Apvienoto Karalisti, pastiprināta sadarbība ar tarifiem nesaistītu šķēršļu jomā ir vislielākā izdevība uzlabot divpusējās tirdzniecības attiecības. ES un Apvienotā Karaliste īsteno katra savu regulatīvo programmu, taču atšķirības var apdraudēt preču un pakalpojumu brīvu apriti. Tādēļ, lai izvairītos no negribētām sekām, ir ļoti svarīgi sadarboties regulējuma jautājumos.

5.13. Atšķirības. Regulatīvo standartu atšķirības ir palielinājušas atbilstības nodrošināšanas izmaksas uzņēmumiem, īpaši tādās nozarēs kā ķimikālijas un medikamenti.

5.14. Vienlīdzīgi konkurences apstākļi. Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā ir iekļauti noteikumi, kuru mērķis ir novērst negodīgas konkurences priekšrocības, nodrošinot, ka abas puses saglabā kopīgus standartus tādās jomās kā darba tiesības un vides aizsardzība. Ir ļoti svarīgi uzraudzīt un izpildīt šos noteikumus, jo Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā ir arī prasīts nepazemināt to noteikumu stingrību, kas bija spēkā brīdī, kad Apvienotā Karaliste izstājās no ES.

5.15. Patērētāju tiesības. TSN veicina sadarbību virknē jomu, taču ne patērētāju tiesību piemērošanas jautājumā, kas būtu jāiekļauj pārskatīšanā. Ir pilnībā jāiedarbina TSN noteikumi par tehniskajiem šķēršļiem tirdzniecībā un jānodrošina tirgus uzraudzības iestādēm iespēja kopīgi aizsargāt patērētājus.

Sanitārie un fitosanitārie (SFS) pasākumi

5.16. Pastiprinātas pārbaudes un sertifikācija. ES tagad uzskata Apvienoto Karalisti par trešo valsti, tāpēc ir jāveic agropārtikas produktu SFS pārbaudes, lai mazinātu biodrošības riskus. Šīs izmaiņas ir novedušas pie papildu dokumentācijas un inspekcijām, kas izraisa kavēšanos un rada lielākas izmaksas eksportētājiem. EESK atzinīgi vērtē ES un Apvienotās Karalistes samitā panākto vienošanos risināt sarunas par lauksaimniecības pārtikas nolīgumu, kura mērķis būtu ievērojami samazināt ar SFS pasākumiem saistīto sertifikātu skaitu, kā arī kontroli attiecībā uz dzīvnieku, dzīvnieku izcelsmes produktu, augu un augu produktu pārvietošanu, un mudina to ātri noslēgt. Piesardzības principa ievērošana joprojām ir viena no ES pamatvērtībām, un tas atspoguļots nolīguma prasībā savlaicīgi un dinamiski saskaņot Apvienotās Karalistes noteikumus ar ES noteikumiem.

5.17. Veterinārā personāla trūkums. SFS sertifikācijas prasību pieauguma dēļ vajag vairāk veterinārārstu. Tomēr nav skaidrs, vai Apvienotā Karaliste spēj izpildīt šādas prasības, daļēji tāpēc, ka nav notikusi veterināro kvalifikāciju savstarpēja atzīšana. Tas ir šķērslis tirdzniecības plūsmām no ES uz Apvienoto Karalisti un ievērojami aizkavē ES sūtījumu piegādi Apvienotajā Karalistē.

5.18. Agropārtikas standarti. Pārtikas produktu standarti ES un Apvienotajā Karalistē ir ļoti līdzīgi. Attiecībās ar tirdzniecības partneriem trešās valstīs ES un Apvienotajai Karalistei būtu jāizvairās no jebkāda riska, kas varētu apdraudēt savstarpējos standartus un principus, kuri nostiprināti Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā.

Darba ņēmēju tiesības

5.19. Pārskatot TSN, arī turpmāk jānodrošina izdevīga vienošanās abu pušu darba ņēmējiem.

5.20. EESK atzinīgi vērtē Apvienotajā Karalistē ieviesto Nodarbinātības tiesību likumu (*Employment Rights Bill*), ar kuru tiek saglabāti abpusēji augsti standarti. Tomēr jāprecizē statuss, kādā atrodas priekšlikumi attiecībā uz darba tiesas nodevām, izmaiņām tiesībās uz kolektīvo apspriešanos (*TUPE*), atlīdzību par apmaksātu atvaļinājumu un darba laika reģistrēšanu.

5.21. Tūkstošiem darba ņēmēju Apvienotajā Karalistē riskē zaudēt vai jau ir zaudējuši piekļuvi transnacionālai informācijai un apspriešanās procesam, uz ko viņiem daudzos gadījumos ir bijušas tiesības vairāk nekā 20 gadu. Nav juridiski noteikta pienākuma Apvienotās Karalistes pārstāvjus paturēt Eiropas Darbinieku padomēs, taču, pārskatot TSN, steidzami jāpievēršas praktiskajām sekām. Darba ņēmēju klātbūtne ir atkarīga no vadības labās gribas, un jautājumi, kas ietekmē Apvienoto Karalisti un kādu no ES dalībvalstīm, vairs netiek uzskatīti par transnacionāliem jautājumiem, un nenotiek informācijas kopīgošana vai apspriešanās. Nav garantijas, ka Apvienotās Karalistes veiktie pasākumi būs turpmāko Eiropas Darbinieku padomju darbības jomā. Ņemot vērā iepriekšminēto negatīvo ietekmi uz Eiropas Darbinieku padomēm, EESK mudina izpētīt, kā atvieglot Apvienotās Karalistes darba ņēmēju dalību Eiropas Darbinieku padomēs, lai stiprinātu sociālo dialogu.

5.22. EESK arī norāda, ka ir svarīgi novērst nelabvēlīgu ietekmi uz darba ņēmēju dzīvi *Campo de Gibraltar* apkaimē un nodrošināt, ka tiek aizsargātas gan ES, gan Apvienotās Karalistes darba ņēmēju tiesības.

Iespējas visiem

5.23. Brīvas pārvietošanās izbeigšana ir sarežģījusi darījumu braucienus, darba ņēmēju nodarbināmību un pētnieku, studentu un jauniešu apmaiņu.

5.24. Pagaidu norīkojumi. Jaunie noteikumi skar nozares, kas ir atkarīgas no īstermiņa mobilitātes, un ierobežo ES pilsoņu, kas nav Īrijas valstspiederīgie, spēju strādāt un uzturēties Apvienotajā Karalistē.

5.25. Profesionālās iespējas. Apvienotā Karaliste jau ir atkal pievienojusies programmām "Apvārsnis" un *Copernicus*. Apvienotajai Karalistei ir pamatoti iemesli atkalpievienoties arī programmai "*Erasmus+*", kas atbalsta arī profesionālo izglītību un māceklību. Māceklībai būtu jāatbilst īpašiem kvalitātes kritērijiem ar pienācīgiem noteikumiem. Mēs mudinām pavērt jaunus ceļus darba ņēmējiem, pētniekiem, studentiem un mācekļiem, lai uzlabotu viņu nodarbināmību.

5.26. Jauniešu apmaiņa. Ir būtiski, lai programmas "*Erasmus+*" radītās iespējas sniegtu labumu jauniešiem un darba ņēmējiem, nevis tikai atsevišķām nozarēm. EESK aicina pakāpeniski likvidēt šķēršļus, kas gados jauniem darba ņēmējiem liedz izmantot jaunas iespējas.

5.27. Nediskriminēšana. Personām ar invaliditāti svarīgi jautājumi, tostarp attiecībā uz sociālā nodrošinājuma koordināciju, ir iekļauti tikai nedaudzos TSN noteikumos. Persona ar papildu vajadzībām noteikti nevar pārvietoties un ceļot bez garantētas palīdzības. Ir jāizpēta ES un Apvienotās Karalistes invaliditātes statusa savstarpējas atzīšanas sistēmu sadarbspēja.

Regulējuma atšķirības

5.28. Vai nu inerces, vai pušu likumdošanas pasākumu dēļ ES un Apvienotās Karalistes tiesību aktu atšķirības būs neizbēgamas. Tāpēc Eiropas Komisijai būtu jāizveido īpaša atšķirību vērtēšanas nodaļa, kas sadarbībā ar visām ieinteresētajām personām uzraudzītu atšķirības.

5.29. Piekļuve atjauninātai regulatīvajai informācijai, skaidrāki norādījumi un tieša saziņa ar muitas dienestiem. Kopīgs portāls, kas paredzēts, lai it īpaši MVU abās jurisdikcijās varētu redzēt piedāvātos padomus, būs noderīgs arī sadarbības, saziņas un uzticēšanās veidošanā.

5.30. Dzīvnieku labturības standarti. ES un Apvienotajai Karalistei kā līdzīgi domājošiem partneriem ir unikāla iespēja sadarboties dzīvnieku labturības un augu veselības jomā un dot ieguldījumu cīņā ar kopīgām problēmām, piemēram, rezistences pret antimikrobiāliem līdzekļiem pieaugumu, zoonozes slimību izplatību un biodaudzveidības zudumu.

5.31. Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā gan ir atzīta saikne starp dzīvnieku labturību un ilgtspējīgu pārtikas ražošanu, taču regulatīvās pieejas ir attīstījušās atšķirīgi. ES ir ieviesusi stingrākus standartus tādās jomās kā pesticīdi, savukārt Apvienotā Karaliste ir ieviesusi augstākus dzīvnieku labturības standartus. Uzņēmumiem, kas darbojas abos tirgos, šīs atšķirības apgrūtina atbilstības panākšanu.

5.32. Ķīmiskie testi. Ķīmisko testu datu savstarpējas atzīšanas trūkuma dēļ var dubultoties darbs, palielināties izmaksas un, iespējams, pieaugt testu ar dzīvniekiem skaits Apvienotajā Karalistē.

Ziemeļīrija

5.33. Ar Protokolu ir radīti unikāli tirdzniecības apstākļi un apņemšanās nesamazināt tiesības, kas ir jāievēro arī turpmāk.

5.34. Ar 2023. gada Vindzoras regulējumu, kas ir pavēris ceļu varas dalīšanas atjaunošanai Ziemeļīrijā, bija iecerēts risināt dažas politiskas un ekonomiskas problēmas, taču tā īstenošana un efektivitāte dažās sabiedrības grupās joprojām tiek apstrīdēta.

Briselē, 2025. gada 16. jūlijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Oliver RÖPKE